

Mariusz Karpowicz
Instytut Historii Sztuki UW
Warszawa

OLTARZ GŁÓWNY KATEDRY WE FROMBORKU. PLACIDI CZY SOLARI?¹

Znakomity znawca polskiej architektury barokowej, jakim jest profesor Adam Małkiewicz napisał kiedyś: „Późny barok najpełniej zrealizował się w twórczości Franciszka Placidiego”². Jest to dobitne podkreślenie znaczenia tego wybitnego architekta dla naszej sztuki. Dlatego też każde uściślenie dotyczące jego dorobku wydaje się godne uwagi. Chciałbym dziś zająć się obiektem niepoślednim, powszechnie uważanym za dzieło tegoż Franciszka Placidi. Mianowicie marmurowym ołtarzem głównym w katedrze fromborskiej³ (il. 1).

Szczęśliwie dość dobrze znamy dzieje budowy tego ołtarza, przede wszystkim dzięki opublikowaniu kontraktów na jego wykonanie i ustawienie⁴. Dnia 3 listopada 1744 kapituła warmińska podjęła decyzję o wzniesieniu nowego ołtarza głównego współfundowanego przez biskupa Adama Stanisława Grabowskiego. Początkowe zamysły, by wznieść strukturę drewnianą, biskup zmienił na rzecz marmurowej⁵. Zwrócono się do kamieniarzy w Dębniku pod Krakowem, a pośrednikiem był archiprezbiter Kościoła Mariackiego ks. Jacek Łopacki. Dnia 13 listopada 1745 roku kanonik Aleksy Ossoliński przedstawił kapitule model ołtarza marmurowego nadesłany z Krakowa. 20 marca 1747 roku Łopacki podpisał kontrakt z kamieniarzami z Dębника – Tomaszem Góreckim, Franciszkiem Bielawskim, Andrzejem Formańskim i Janem Cekirą. W listopadzie 1749 gotowe części były już we Fromborku, jesienią roku następnego ołtarz już stał, wzniesiony przez Bielawskiego z pomocnikami (osobny kontrakt z dnia 6 kwietnia 1750). Rzeźby i obrazy wykonano i konsekrowano ołtarz w r. 1752⁶.

¹ Na życzenie Autora redakcja tekstu ograniczyła się wyłącznie do ujednolicenia formy przypisów, zgodnie z założeniami przyjętymi w niniejszej publikacji.

² A. Małkiewicz, *Barokowa architektura sakralna w Krakowie*, [w:] *idem, Theoria et Praxis. Studia z dziejów sztuki nowożytnej i jej teorii*, Kraków 2000, s. 179.

³ *Katalog zabytków sztuki w Polsce, Województwo elbląskie. Braniewo, Frombork, Orneta i okolice*, red. M. Arszyński, M. Kutzner, Warszawa 1980, s. 59, także na s. 192–200 literatura.

⁴ J. Obłąk, *Kontrakty między kapitułą warmińską a rzeźbiarzami w Dębniku w sprawie ołtarza marmurowego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 18, 1956, s. 295–296.

⁵ *Idem, Stosunek do nauki i sztuki biskupa warmińskiego Adama Stanisława Grabowskiego*, „Studia Warmińskie”, 1, 1964, s. 53–55.

⁶ *Idem, Kontrakty między...*, s. 295–296; *idem, Stosunek...*, s. 53–55; K. Kordek,